

Господарське право

УДК 346.2:347.73:338.2(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20648588>

Фінансово-правові механізми забезпечення господарської діяльності в умовах трансформації правового поля України

Миколайчук Микола Миколайович,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та регіоналістики,
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-7837-0229>

Курносенко Лариса Володимирівна,

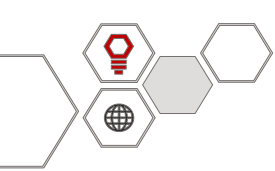
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних наук,
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-2309-695X>

Марущак Володимир Петрович,

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічної служби та права,
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-2850-5628>

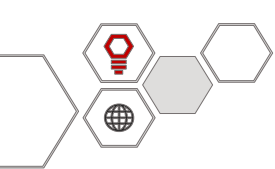
Прийнято: 19.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація. У статті досліджено фінансово-правові механізми забезпечення господарської діяльності в умовах трансформації правового поля

України, воєнного стану, цифровізації фінансових відносин та євроінтеграційних змін. Актуальність теми зумовлена втратою чинності Господарським кодексом України, необхідністю адаптації податкового, бюджетного, майнового та корпоративного регулювання до нових організаційно-правових форм господарювання, а також потребою збереження фіскальної стійкості держави в умовах кризових викликів. У статті узагальнено наукові підходи до розуміння фінансово-правового забезпечення господарської діяльності, проаналізовано ризики правової невизначеності, пов'язані з реформуванням господарського законодавства, та обґрунтовано значення податкових, бюджетних, контрольних, цифрових і стимулюючих механізмів як взаємопов'язаних елементів єдиної системи фінансово-правового впливу. Особливу увагу приділено ролі бюджетної системи у концентрації та цільовому спрямуванні фінансових ресурсів, значенню програмно-цільового бюджетування, державної допомоги суб'єктам господарювання, цифрового фінансового контролю, електронних публічних послуг, системи «Дія» та електронної взаємодії «Трембіта». Окремо розглянуто формування правового режиму віртуальних активів як нового напрямку фінансово-правового регулювання цифрової економіки. Доведено, що в сучасних умовах фінансово-правові механізми виконують не лише фіскальну, а й стабілізаційну, безпекову, стимулюючу та інституційно-адаптаційну функції. Обґрунтовано, що подальше вдосконалення цієї сфери має ґрунтуватися на узгодженні податкового й бюджетного законодавства з оновленими правовими конструкціями господарювання, посиленні цифрового фінансового контролю, розвитку прозорих механізмів державної підтримки бізнесу та адаптації національного регулювання до стандартів Європейського Союзу .

Ключові слова: фінансово-правові механізми, господарська діяльність, трансформація правового поля, Господарський кодекс України, податкова

безпека, бюджетне регулювання, цифровізація, віртуальні активи, воєнний стан.

Financial and legal mechanisms for ensuring economic activity under the conditions of transformation of Ukraine's legal field

Mykola Mykolaichuk,

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Public Administration and Regionalism,
National University «Odesa Polytechnic», Odesa, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-7837-0229>

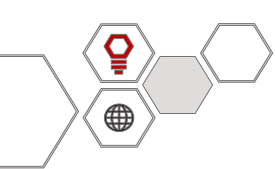
Larysa Kurnosenko,

PhD in Economics, Docent, Associate Professor
of the Department of Social Sciences and Humanities,
Odessa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-2309-695X>

Volodymyr Marushchak,

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Public Service and Law,
Odesa Polytechnic National University, Odesa, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-2850-5628>

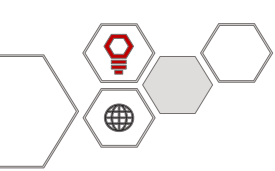
Abstract. The article examines financial and legal mechanisms for ensuring economic activity under the conditions of transformation of the legal field of Ukraine, martial law, digitalization of financial relations and European integration changes. The relevance of the topic is determined by the loss of validity of the Commercial Code of Ukraine, the need to adapt tax, budgetary, property and corporate regulation

to new organizational and legal forms of economic activity, as well as the need to preserve the fiscal stability of the state under crisis challenges. The article summarizes scientific approaches to understanding the financial and legal support of economic activity, analyzes the risks of legal uncertainty associated with the reform of commercial legislation, and substantiates the importance of tax, budgetary, control, digital and incentive mechanisms as interrelated elements of a single system of financial and legal influence. Particular attention is paid to the role of the budget system in the concentration and targeted allocation of financial resources, the importance of program-target budgeting, state aid to business entities, digital financial control, electronic public services, the Diia system and the Trembita electronic interaction system. The formation of the legal regime of virtual assets as a new area of financial and legal regulation of the digital economy is considered separately. It is proved that, under current conditions, financial and legal mechanisms perform not only a fiscal function, but also stabilizing, security, incentive and institutional-adaptive functions. It is substantiated that further improvement of this sphere should be based on the coordination of tax and budgetary legislation with updated legal constructions of economic activity, the strengthening of digital financial control, the development of transparent mechanisms of state support for business, and the adaptation of national regulation to the standards of the European Union.

Keywords: financial and legal mechanisms, economic activity, transformation of the legal field, Commercial Code of Ukraine, tax security, budgetary regulation, digitalization, state aid, virtual assets, martial law.

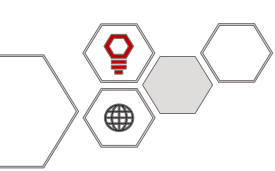
Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах глобалізації, стрімкої цифровізації та повномасштабної збройної агресії проти України, забезпечення стабільності та ефективності господарської діяльності стає критичним завданням для виживання національної економіки. Традиційні

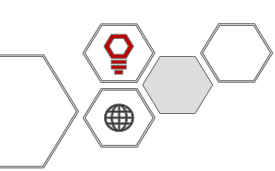
підходи до регулювання економічних процесів потребують переосмислення, оскільки бізнес сьогодні змушений балансувати між прагненням до прибутку та необхідністю дотримання жорстких правових стандартів, соціальної відповідальності та вимог національної безпеки. Центральною проблемою на сучасному етапі є глибока трансформація правового поля України, зумовлена запланованим на 28 серпня 2025 року скасуванням Господарського кодексу України [1]. Цей крок створює ризики виникнення «нормативного вакууму» та правової невизначеності для сотень тисяч суб'єктів господарювання. Особливу гостроту набуває питання відсутності синхронізації між реформою господарського законодавства та Податковим кодексом України, що створює прямі загрози податковій та економічній безпеці держави. Крім того, в умовах воєнного стану фінансово-правові механізми починають виконувати нетипові функції: від пріоритетного фінансування оборони до забезпечення виживання критичної інфраструктури та підтримки релокованого бізнесу [2]. Існує нагальна потреба у розробці та впровадженні стимулюючих правових режимів, які б не лише забезпечували фіскальні інтереси держави, а й створювали сприятливі умови для інвестицій, інновацій та післявоєнної відбудови.

Таким чином, складність і багатогранність фінансових відносин у сфері господарювання, конфліктність між приватними та публічними інтересами, а також необхідність адаптації національного законодавства до стандартів ЄС зумовлюють потребу в комплексному дослідженні фінансово-правових механізмів. Це необхідно для створення стійкої системи забезпечення господарської діяльності, здатної протидіяти зовнішнім та внутрішнім викликам

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансово-правового забезпечення господарської діяльності перебуває на перетині господарського, фінансового, податкового, бюджетного та адміністративного права, що зумовлює необхідність комплексного аналізу наукових підходів до її осмислення. У сучасному науковому дискурсі ця проблематика

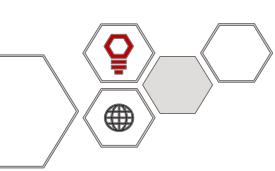
розглядається крізь призму трансформації господарського законодавства, фінансово-правового регулювання, податкової безпеки та стабільності економічного обороту. О.Волкович досліджує історичну роль Господарського кодексу України у забезпеченні балансу інтересів держави та бізнесу, наголошуючи, що «правовий господарський порядок в Україні мав формуватися на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів» [3, с.60]. Скасування у 2025 році ГК України актуалізувало ризики втрати цілісності господарсько-правового регулювання, на що звертає увагу С. Сєребряк, який вказує на можливість виникнення нормативних прогалин, порівнюючи українську ситуацію з досвідом Чеської Республіки [4, с.241-243]. Подібну позицію висловлюють В. Мілаш та О. Щекіна, підкреслюючи договірну природу господарських відносин і зазначаючи, що «розпорошення господарсько-правового регулювання, що може відбутися після втрати чинності ГК України, спричинить певні труднощі та законодавчі прогалини у регулюванні господарських відносин, зокрема зобов'язального та договірної характеру» [5, с.47]. А. Лозова акцентує увагу на ризиках неузгодженого застосування норм податкового, земельного та кримінального права в умовах усунення загального поняття господарської діяльності [6, с.384], тоді як О. Черненко аналізує специфіку господарювання у вузькоспеціалізованих сферах, зокрема в охороні здоров'я [7, с.65]. Безпосередньо фінансово-правовий аспект проблеми розкривається у працях І. Гусейнова, який досліджує механізм реалізації фінансово-правових норм як цілісну двосторонню систему [8], П. Коломійця, який пов'язує реформу господарського законодавства з податковою безпекою держави [9. 10], Л. Нікітіної, яка виокремлює публічні закупівлі, валютне регулювання та міжнародну фінансову допомогу як важливі механізми фінансової стійкості в умовах воєнного стану [11, с.26], І. Бондаренко, яка обґрунтовує необхідність гармонізації бюджетних і податкових норм у контексті євроінтеграції [12, с.15],

та Д. Коробцової, яка підкреслює значення правового забезпечення стабільності фінансової системи для безперервної господарської діяльності в умовах кризи [13, с.143]. Отже, аналіз наукових джерел засвідчує, що ефективність фінансово-правових механізмів забезпечення господарської діяльності залежить від стабільності господарського правопорядку, узгодженості податкових і бюджетних інструментів та здатності держави поєднувати фінансові інтереси з потребами економічного розвитку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових праць, присвячених окремим аспектам трансформації господарського законодавства, податкової безпеки, кодифікації фінансового права, цифровізації та фінансово-правового регулювання в умовах воєнного стану, недостатньо дослідженим залишається комплексний взаємозв'язок податкових, бюджетних, контрольних, цифрових і стимулюючих інструментів у межах єдиної моделі фінансово-правового забезпечення господарської діяльності в умовах трансформації правового поля України.

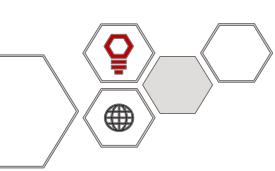
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є здійснення системного науково-практичного аналізу фінансово-правових механізмів забезпечення господарської діяльності та обґрунтування шляхів їх удосконалення в умовах воєнного стану й масштабної трансформації законодавчого поля України. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань: по-перше, узагальнити наукові підходи до розуміння фінансово-правових механізмів забезпечення господарської діяльності та визначити їхню роль у підтриманні економічної стійкості держави; по-друге, проаналізувати вплив скасування Господарського кодексу України та оновлення організаційно-правових форм господарювання на податкове, бюджетне й контрольне регулювання економічних процесів; по-третє, обґрунтувати напрями вдосконалення фінансово-правового забезпечення

господарської діяльності з урахуванням цифровізації, євроінтеграційних вимог і потреб післявоєнного відновлення економіки.

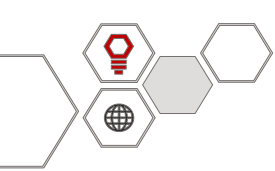
Виклад основного матеріалу дослідження. Скасування Господарського кодексу України, яке пов'язується з набранням чинності Законом № 4196-IX [2] та завершенням дії відповідного перехідного періоду 28 серпня 2025 року, стало одним із найбільш дискусійних етапів трансформації національної правової системи. З одного боку, така реформа була спрямована на оновлення застарілих конструкцій господарського законодавства, наближення правового регулювання до цивілістичної моделі та усунення дуалізму між цивільно-правовими й господарсько-правовими підходами. З іншого боку, відмова від кодифікованого акта, який упродовж тривалого часу виконував системоутворюючу функцію у сфері регулювання господарської діяльності, актуалізувала ризики правової невизначеності для суб'єктів господарювання. Йдеться не лише про зміну нормативної бази, а про перегляд самої логіки правового впорядкування підприємницької, некомерційної, державної та комунальної господарської діяльності. Обґрунтовуючи ці ризики ще на етапі обговорення законодавчих змін, С. Серебряк наголошував, що норми ГК України виконували роль важливого елементу господарського правопорядку, а перехід до розрізнених спеціальних законів може знизити рівень правової передбачуваності та змусити практиків частіше звертатися до складного тлумачення норм за аналогією [14, с.240-241]. У цьому контексті проблема полягає не стільки у самому факті скасування ГК України, скільки у здатності законодавця забезпечити безперервність правового регулювання, узгодженість нових інститутів і стабільність фінансово-правових умов для ведення бізнесу.

Дезінтеграція попередньої моделі господарсько-правового регулювання виявила низку практичних питань, пов'язаних із функціонуванням суб'єктів державного та комунального секторів економіки, правовим режимом майна, договірними конструкціями, корпоративним управлінням і фінансовими

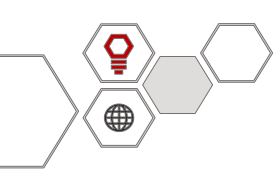
зобов'язаннями. Особливо чутливим елементом реформи стала відмова від традиційних правових титулів, зокрема права господарського відання та права оперативного управління, які тривалий час використовувалися для організації майнової основи діяльності державних і комунальних підприємств. Їхня заміна новими конструкціями, зокрема правом відання та узуфруктом, потребує не лише формального закріплення у законодавстві, а й належного методичного, фінансового, управлінського та судово-практичного супроводу. Саме тому в науковій літературі висловлювалися застереження щодо можливого утворення регуляторних прогалин у сфері управління публічною власністю. О.Подцерковний обґрунтовано звертав увагу на те, що надмірне розмивання господарсько-правових запобіжників може створити додаткові ризики тінізації економічних операцій, посилення корупційних практик і зниження прозорості розпорядження майном, яке має публічне походження [15, с.17]. Водночас ці ризики не слід розглядати як неминучий наслідок реформи, оскільки їхній реальний масштаб залежить від якості подальшого законодавчого доопрацювання, узгодженості підзаконного регулювання, позиції судової практики та здатності органів публічної влади забезпечити належний фінансовий контроль за трансформацією майнових відносин.

Найбільш проблемним аспектом перехідного періоду стала необхідність синхронізації трансформації господарського законодавства з чинною системою фінансового, податкового та бюджетного регулювання. Попри те, що реформа передбачала внесення змін до значної кількості законодавчих актів, сама логіка фінансово-правового забезпечення господарської діяльності виявилася складнішою, ніж формальне вилучення або заміна окремих термінів. Податкове законодавство тривалий час використовувало категорії, пов'язані з господарською діяльністю, суб'єктами господарювання, господарськими операціями, правовим режимом майна та особливостями діяльності підприємств публічного сектору. Тому скасування ГК України поставило питання не лише про техніко-юридичну адаптацію Податкового кодексу

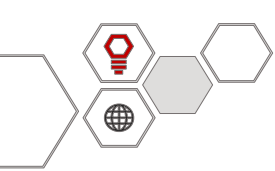
України, а й про концептуальне узгодження нових організаційно-правових форм із фіскальними правилами. Як зазначав у своїх дослідженнях П. Коломієць, недостатня інтеграція нових підходів до регулювання господарської діяльності з фінансово-податковими механізмами створює загрози податковій безпеці держави, оскільки невизначеність у правовому статусі суб'єктів, режимі майна та змісті господарських операцій може ускладнювати адміністрування податків, контроль за податковою базою та забезпечення стабільності бюджетних надходжень [10, с.237]. Отже, фінансово-правовий вимір цієї реформи полягає не лише у пристосуванні податкових норм до нової термінології, а у формуванні цілісної системи правил, яка дозволяє зберегти баланс між свободою господарської діяльності, фіскальними інтересами держави та вимогами економічної безпеки.

У цьому зв'язку фінансово-правові механізми забезпечення господарської діяльності набувають значення інструментів інституційної стабілізації, оскільки саме через них держава може компенсувати ризики, спричинені нормативною перебудовою. Податкове адміністрування, бюджетне фінансування, державна допомога суб'єктам господарювання, фінансовий контроль, публічні закупівлі, валютне регулювання та цифрові інструменти обліку фінансових операцій виступають не другорядними елементами реформи, а ключовими засобами збереження керованості економічних процесів. В умовах воєнного стану це має особливе значення, адже бізнес функціонує в середовищі підвищених витрат, логістичних обмежень, руйнування активів, релокації виробництв, дефіциту інвестиційних ресурсів і високої залежності від державної та міжнародної фінансової підтримки. Тому будь-яка трансформація правового режиму господарювання має супроводжуватися не лише оновленням цивільно-правових чи корпоративних конструкцій, а й чітким фінансово-правовим супроводом, який визначає порядок оподаткування, доступ до бюджетних програм, умови державної підтримки, вимоги фінансової звітності та механізми контролю за

використанням публічних ресурсів. Без такого супроводу навіть формально прогресивна правова реформа може створювати додаткове регуляторне навантаження, посилювати транзакційні витрати бізнесу та знижувати передбачуваність економічної поведінки суб'єктів господарювання.

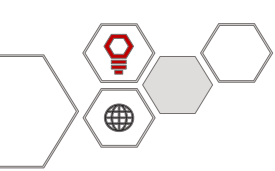
Станом на початок 2026 року фінансово-правове поле України перебуває в умовах інтенсивної адаптації до постреформеного етапу, зумовленого втратою чинності Господарським кодексом України та необхідністю перебудови правових засад організації господарської діяльності. Основним напрямом такої адаптації стала синхронізація податкового, бюджетного, майнового та корпоративного регулювання з новими організаційно-правовими конструкціями, передбаченими Законом № 4196-IX [2]. У практичному вимірі ця синхронізація виявилася значно складнішою, ніж проста заміна термінології, оскільки фінансово-правові норми безпосередньо пов'язані з визначенням статусу суб'єктів господарювання, режимом їхнього майна, порядком формування податкової бази, правилами бухгалтерського обліку, доступом до бюджетних програм і механізмами фінансового контролю. Практика 2025–2026 років засвідчила, що ефективність фінансового забезпечення бізнесу значною мірою залежить від оперативності та системності коригування Податкового кодексу України, бюджетного законодавства й спеціальних актів, які регулюють діяльність підприємств державного та комунального секторів. Особливого значення у цьому контексті набуло питання правонаступництва державних і комунальних підприємств, їхньої трансформації у нові організаційні форми та включення таких суб'єктів до чинної системи оподаткування без втрати фіскальної керованості. Як зазначав у своїх розвідках П. Коломієць, саме ревізія фінансово-податкових механізмів є необхідною умовою збереження доходів бюджету в умовах масштабної корпоратизації публічного сектору економіки [10]. Отже, фінансово-правовий супровід реформи господарського законодавства має розглядатися не як технічний етап її реалізації, а як самостійний напрям

державної політики, спрямований на забезпечення податкової безпеки, стабільності бюджетних надходжень і передбачуваності умов господарювання.

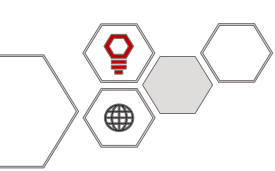
Важливого значення у 2025–2026 роках набула трансформація бюджетних механізмів забезпечення господарської діяльності, оскільки в умовах воєнного стану саме бюджетна система стала основним каналом концентрації, перерозподілу та цільового спрямування фінансових ресурсів. Поступовий перехід від ситуативного управління публічними фінансами до стратегічної логіки програмно-цільового бюджетування засвідчує прагнення держави поєднати потреби оборони, соціальної стабільності, підтримки бізнесу та післявоєнного відновлення. У цьому контексті особливу роль відіграє реалізація Плану України в межах Ukraine Facility, що передбачає залучення міжнародної фінансової допомоги, посилення прозорості, підзвітності та результативності використання коштів. Оновлення бюджетного законодавства, зокрема через Закон № 3880-IX [16], сприяло розвитку середньострокового планування, програмно-цільового методу, контролю за публічними ресурсами та підвищенню гнучкості місцевих бюджетів. Водночас стимулюючі правові режими державної допомоги суб'єктам господарювання набули значення інструменту підтримки критично важливих галузей, релокованого бізнесу, оборонно-промислового комплексу та суб'єктів, залучених до відбудови економіки. На думку Л. Нікітіної, інституціоналізація воєнних фінансових інструментів у сталі механізми публічних фінансів створює передумови для пріоритетного фінансування оборонного сектору та відновлення промислового потенціалу, що підтверджує стабілізаційну, стимулюючу й безпекову роль бюджетних механізмів у сучасній господарській системі [11, с.25].

Процеси цифровізації фінансових відносин, що прискорилися в умовах воєнного стану, стали важливим чинником модернізації системи забезпечення господарської діяльності та зміцнення фінансової безпеки держави. Впровадження порталу й мобільного застосунку «Дія», розвиток електронних

публічних послуг, інтеграція системи «Трембіта», поширення програмних РРО, електронного документообігу, е-аудиту та цифрових інструментів податкового адміністрування поступово змінюють характер взаємодії бізнесу з державою, переводячи фінансовий контроль у більш превентивний, ризик-орієнтований та автоматизований формат. Це сприяє детінізації економіки, зменшенню адміністративного навантаження на добросовісний бізнес і мінімізації корупційних ризиків, пов'язаних із надмірною дискрецією посадових осіб. Водночас ефективність цифровізації залежить не лише від технічного переведення послуг в електронну форму, а й від якості правового регулювання даних, кібербезпеки, інтероперабельності державних реєстрів та довіри суб'єктів господарювання до цифрових сервісів. Як підкреслюють у своїх дослідженнях Л.Нікітіна [11] та Т. Чернадчук [17], цифрова трансформація фінансового сектору стала важливою умовою прозорості публічних фінансів, євроінтеграції та формування нової якості фінансового управління, що дозволяє розглядати цифрові механізми як самостійний елемент фінансово-правового забезпечення господарської діяльності.

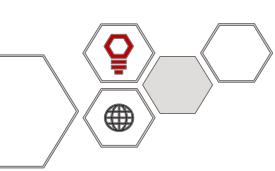
Окремим напрямом модернізації фінансово-правового забезпечення господарської діяльності є формування нормативних передумов для легалізації та подальшої інституціоналізації ринку віртуальних активів. В умовах цифровізації економіки операції з цифровими активами впливають на інвестиційні процеси, фінансовий моніторинг, оподаткування доходів, захист прав інвесторів і запобігання використанню нових фінансових інструментів для відмивання коштів. Саме тому Закон України «Про віртуальні активи» № 2074-IX [18], а також подальші законодавчі ініціативи щодо оподаткування операцій із криптоактивами мають розглядатися як основа формування спеціального фінансово-правового режиму цифрових активів, узгодженого зі стандартами FATF, європейськими підходами MiCA та національними вимогами фінансового моніторингу. Згідно з висновками А. Й. Іванського, фінансово-правова кваліфікація цифрових активів є необхідною передумовою

їхнього включення до легального господарського обороту, захисту інвесторів, прозорого оподаткування та мінімізації ризиків регуляторного арбітражу [19].

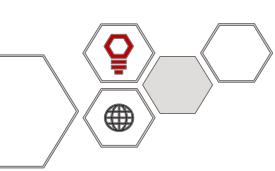
Узагальнення результатів реформування правового поля України станом на травень 2026 року дає підстави стверджувати, що фінансово-правове забезпечення господарської діяльності поступово переходить у нову фазу розвитку, у межах якої ключового значення набуває не стільки формальна заміна окремих нормативних конструкцій, скільки відновлення системності, передбачуваності та функціональної узгодженості правового регулювання. Втрата чинності Господарським кодексом України актуалізувала потребу в такій моделі правового впорядкування економічних відносин, яка здатна поєднати свободу підприємництва, захист публічного інтересу, фіскальну стійкість, прозорість управління майном і відповідність європейським стандартам. Саме тому одним із пріоритетних напрямів подальшого розвитку залишається формування кодифікації нового типу, яка не повинна механічно відтворювати попередню модель господарського законодавства, а має інтегрувати сучасні ринкові практики, цифрові інструменти, принципи договірної свободи, правила корпоративного управління та фінансово-правові гарантії стабільності господарського обороту. У цьому контексті позиція В.Щербини щодо доцільності розроблення Економічного або Комерційного кодексу є важливою не лише з погляду юридичної техніки, а й з позиції забезпечення цілісності економічного правопорядку [20]. Як зазначає Б.Деревянко, такий кодифікований акт має виконувати системоутворюючу функцію, запобігати надмірному розпорошенню норм спеціального законодавства та створювати стабільну нормативну основу для взаємодії бізнесу, держави й інвесторів [21, с.70].

Подальший розвиток фінансово-правових механізмів має відбуватися через їхню інтеграцію в єдину логіку публічного фінансового управління, орієнтованого не лише на контроль і фіскальне вилучення ресурсів, а й на стимулювання економічної активності, зниження адміністративних бар'єрів та

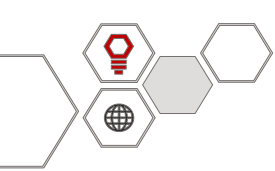
формування довіри до держави як регулятора. У цьому аспекті цифровізація фінансово-господарських відносин набуває значення не допоміжного технологічного процесу, а структурної умови модернізації правового середовища. Розширення функціональних можливостей системи «Дія», застосування норм Закону України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» № 1689-IX [22], розвиток електронного документообігу, цифрових сервісів для бізнесу, автоматизованого податкового адміністрування та міжреєстрової взаємодії поступово змінюють сам характер фінансового контролю. Він дедалі більше набуває превентивного, ризик-орієнтованого та сервісного характеру. Дослідження Т. Чернадчука підтверджують, що імплементація європейських стандартів е-врядування та модернізація податкового адміністрування, закріплена у стратегічних планах цифровізації, сприяють прозорості публічних фінансів і зменшенню корупційних ризиків [17]. Водночас ефективність цифрових механізмів залежить не лише від кількості електронних послуг, а від якості правового регулювання даних, захисту інформації, інтеоперабельності реєстрів, стабільності цифрової інфраструктури та здатності держави забезпечити рівний доступ суб'єктів господарювання до електронних сервісів.

Окремим проявом ускладнення сучасного фінансово-правового регулювання є необхідність правового впорядкування нових цифрових об'єктів, зокрема віртуальних активів, які поступово стають частиною господарського та інвестиційного обороту. Значення цього напряму полягає не лише у створенні спеціальних правил для Web3-сектору, а у ширшому завданні – адаптувати національне фінансове право до нових форм вартості, цифрової власності, транскордонного руху капіталу та ризиків регуляторного арбітражу. Закон України «Про віртуальні активи» № 2074-IX та подальші законодавчі ініціативи щодо оподаткування операцій із криптоактивами формують основу для спеціального правового режиму, який має бути узгоджений із європейськими підходами, зокрема регламентами MiCA, а

також зі стандартами FATF у сфері запобігання відмиванню коштів. У цьому контексті слушною є позиція А.Іванського [19], який наголошує на необхідності фінансово-правової кваліфікації цифрових активів як передумови їхнього легального використання, захисту прав інвесторів і недопущення розмивання податкової бази. Тому регулювання віртуальних активів слід розглядати не як вузький технологічний напрям, а як елемент загальної трансформації фінансово-правових механізмів, що мають забезпечувати прозорість, підзвітність і безпеку нових сегментів цифрової економіки.

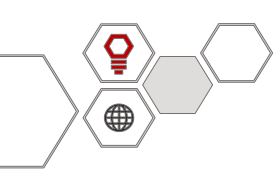
Важливим стратегічним орієнтиром подальшого розвитку фінансово-правового забезпечення господарської діяльності залишається гармонізація системи управління публічними фінансами з вимогами Європейського Союзу та інструментами міжнародної фінансової підтримки. У цьому контексті Ukraine Facility слід розглядати не лише як джерело зовнішнього фінансування, а як інституційний механізм, який посилює вимоги до прозорості бюджетного планування, результативності використання коштів, підзвітності органів влади та узгодженості державної підтримки бізнесу з довгостроковими цілями відновлення. Реалізація Плану України, схваленого у 2024 році, а також відповідні зміни до бюджетного законодавства засвідчують поступове посилення програмно-цільового методу, середньострокового бюджетного планування та контролю за результативністю публічних видатків. Як підкреслюють П. Коломієць [10] та Л. Нікітіна [11], інституціоналізація таких механізмів у поєднанні зі стимулюючими правовими режимами державної допомоги створює основу для післявоєнної відбудови та зміцнення податкової безпеки держави. При цьому особливого значення набуває здатність фінансово-правової системи забезпечити баланс між пріоритетним фінансуванням оборони, підтримкою критичної інфраструктури, стимулюванням підприємництва, розвитком місцевих бюджетів і виконанням євроінтеграційних зобов'язань.

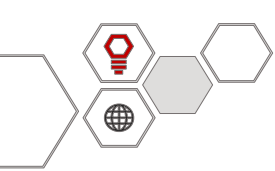
Висновки. Фінансово-правові механізми забезпечення господарської діяльності в сучасних умовах набувають значення не лише інструментів фіскального регулювання, а й комплексної системи підтримання економічної стійкості держави, правової визначеності бізнесу та прозорості публічних фінансів. Проведене дослідження засвідчує, що скасування Господарського кодексу України, трансформація організаційно-правових форм господарювання, воєнні виклики, цифровізація фінансових відносин, формування правового режиму віртуальних активів та гармонізація з вимогами Європейського Союзу істотно змінюють зміст фінансово-правового забезпечення економічної діяльності. У цих умовах податкові, бюджетні, контрольні, стимулюючі, цифрові та інвестиційно-гарантійні механізми мають діяти не фрагментарно, а як взаємопов'язана система, здатна одночасно забезпечувати наповнення бюджетів, підтримку підприємництва, захист публічного інтересу, детінізацію господарського обороту та післявоєнне відновлення економіки. Подальше вдосконалення цієї сфери потребує кодифікації нового типу, узгодження податкового й бюджетного законодавства з оновленими правовими конструкціями господарювання, посилення цифрового фінансового контролю, розвитку прозорих механізмів державної допомоги та адаптації національного регулювання до європейських стандартів.

Список використаних джерел

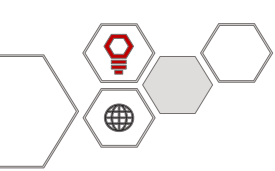
1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV (втратив чинність 28.08.2025). Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18–22. Ст. 144.
2. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб : Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text>.

3. Волкович О. Ю. Історична роль Господарського кодексу України в забезпеченні балансу інтересів суб'єктів господарювання. *Правові новели*. 2025. № 1. С. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2025.1.8>
4. Серебряк С. В. Правовий аналіз ризиків скасування кодифікованого акту для господарської діяльності: досвід Чехії та України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2026. № 2 (52). С. 237–248. DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2026-52-2-237-248>
5. Мілаш В. С., Щекіна О. О. Розпорошення господарсько-правового регулювання господарських відносин зобов'язального та договірною характеру. *Економіка та право*. 2025. № 2. С. 44–52. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2025.02.044>
6. Лозова А. А. Спеціалізація господарського законодавства України: теоретико-правові засади, виклики воєнного стану та євроінтеграційний контекст. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 5. Т. 1. С. 382–387. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.1.63>
7. Черненко О. А. Господарська діяльність у сфері охорони здоров'я. *Київський юридичний журнал*. 2024. Вип. 6. С. 63–69. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj-2024-6.08>
8. Гусейнов І. В. До питання визначення окремих компонентів та чинників у системі механізму реалізації фінансово-правових норм. *Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С. 47–51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2022-4.8>
9. Коломієць П. В. Неврегульованість господарського законодавства в перехідний період: між реформою і загрозами для податкової безпеки. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія ПРАВО. 2025. Вип. 89: частина 2. С. 446–451. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.2.68>

10. Коломієць П. В. Концептуальні аспекти правового забезпечення податкової безпеки України : монографія / Державний податковий університет. Ірпінь ; Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2023. 468 с.
11. Нікітіна Л. О. Еволюція фінансового права України в умовах воєнного стану. Галицькі студії. *Юридичні науки*. 2025. № 12. С. 23–29. DOI: https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-12-4
12. Бондаренко І. М. Кодифікація фінансового законодавства в умовах гармонізації законодавства України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : 12.00.07 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2021. 30 с.
13. Коробцова Д. В. Правове забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 141–146. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.27>
14. Серебряк С. В. Правовий аналіз впливу скасування кодифікованого акту на господарську діяльність у Чеській Республіці та Україні. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2026. № 2 (52). С. 237–248. DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2026-52-2-237-248>
15. Подцерковний О. П. Щодо трансформації договірних та організаційних засобів державної економічної політики воєнного часу. *Право України*. 2023. № 10. С. 9–23. DOI: 10.33498/louu-2023-10-009
16. Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України : Закон України від 18.07.2024 № 3880-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3880-20>
17. Чернадчук Т. О., Томурко В. О. Європейський досвід цифровізації соціального забезпечення та його імплементація у фінансово-правові засади публічного управління в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 5. Ч. 2. С. 371–376. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.2.57>

18. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX. Відомості Верховної Ради України (не набрав чинності). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2074-20>

19. Іванський А. Й. Фінансово-правові аспекти кваліфікації віртуальних активів в Україні у порівнянні з досвідом Європейського Союзу та інших зарубіжних країн. *Право і суспільство*. 2024. № 1. Т. 2. С. 163–168. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.2.24>

20. Щербина В. С. Кодифікація чи декодифікація господарського законодавства України: який шлях обрати? *Право та інновації*. 2016. № 2 (14). С. 108–109. URL: <https://pti.org.ua/ndipzir/en/article/view/145/121>

21. Деревянко Б. В. Про майбутнє нормопроєктування з урахуванням скасування чинності Господарського кодексу України. *Особливості правового забезпечення господарської діяльності у зв'язку із скасуванням Господарського кодексу України* : зб. матеріалів наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 9 квіт. 2025 р.) / упоряд. В. І. Полюхович. Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2025. С. 68–72

22. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг : Закон України від 15.07.2021 № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text>